

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

19. aprill 2012*

Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Kohtualluvus ja kohtuotsuste täitmine tsiviil- ja kaubandusajades — Kohtualluvus „lepinguvälise kahju puhul” — Selle paiga kindlaksmääramine, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda — Liikmesriigi tippdomeeni nime all tegutseva otsinguteenuse pakkuja veebisait — Muus liikmesriigis registreeritud kaubamärgiga identse märksõna kasutamine reklaamija poolt

Kohtuasjas C-523/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria) 5. oktoobri 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. novembril 2010, menetluses

Wintersteiger AG

versus

Products 4U Sondermaschinenbau GmbH,

EUROOPA KOHUS (esimene koda)

koosseisus: koja esimees A. Tizzano, kohtunikud M. Safjan (ettekandja), A. Borg Barthet, E. Levits ja J.-J. Kasel,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Wintersteiger AG, esindaja: *Rechtsanwalt* E. Boesch,
- Products 4U Sondermaschinenbau GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* J. Steinschnack,
- Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,
- Hispaania valitsus, esindaja: F. Díez Moreno,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Hathaway, keda abistas *barrister* A. Henshaw,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

— Euroopa Komisjon, esindajad: A.-M. Rouchaud-Joët ja W. Bogensberger,
olles 16. veebruari 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 5 punkti 3.
- 2 Asjaomane taotlus esitati kohtuvaidluses Austrias asuva Wintersteiger AG (edaspidi „Wintersteiger”) ja Saksamaal asuva Products 4U Sondermaschinenbau GmbH (edaspidi „Products 4U”) vahel seoses Wintersteigeri taotlusega keelata Products 4U-l kasutada Austria kaubamärki „Wintersteiger” interneti otsinguteenuse pakkuja tasulisel veebisaidil märksõnana.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

- 3 Määruse nr 44/2001 põhjendusest 2 tuleneb, et sellega soovitakse siseturu häireteta toimimise eesmärgil kehtestada „sätted, millega ühtlustataks eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta tsiviil- ja kaubandusajades ning lihtsustataks vorminõudeid, et käesoleva määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne”.
- 4 Määruse põhjenduses 11 on märgitud:
„Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.”
- 5 Määruse põhjendus 12 näeb ette:
„Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele”.
- 6 Sama määruse artikli 2 lõige 1 asub määruse 1. jaos „Üldsätted”, mis omakorda kuulub II peatükki „Kohtualluvus”. Asjaomane lõige sätestab:
„Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.”
- 7 Määruse nr 44/2001 artikli 3 lõige 1, mis samuti asub määruse 1. jaos, sätestab järgmist:
„Isikuid, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, saab teise liikmesriigi kohtusse kaevata üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.”

- 8 Selle määruse artikli 5 punkt 3, mis kuulub II peatüki 2. jakku „Kohtualluvus erandjuhtudel”, näeb ette:
„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

[...]

- 3) lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda;

[...]”.

Direktiiv 2008/95/EÜ

- 9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 299, lk 25) artikli 5 „Kaubamärgiga antavad õigused” lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Registreeritud kaubamärk annab omanikule selle kasutamise ainuõiguse. Omanikul on õigus takistada kõiki kolmandaid isikuid kasutamast kaubandustegevuse käigus ilma tema loata:

- a) kõiki kaubamärgiga identseid tähiseid kaupade või teenuste puhul, mis on identsed nendega, mille jaoks kaubamärk on registreeritud;

[...]”.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 Wintersteiger on Austrias asuv ettevõtja, kes toodab ja turustab kogu maailmas suusa- ja lumelauahooldusmasinaid ning nende varuosi ja tarvikuid. Alates 1993. aastast on ta Austria kaubamärgi „Wintersteiger” omanik.
- 11 Products 4U on Saksamaal asuv ettevõtja, kes samuti arendab ja turustab suusa- ja lumelauahooldusmasinaid. Ta müüb ka muude tootjate, sh Wintersteigeri masinate tarvikuid. Need tarvikud, mida Products 4U nimetab „Wintersteiger-Zubehör” (Wintersteigeri tarvikud) ei ole põhikohtuasja hageja toodetud ning viimane ei ole teda volitanud neid müüma. Nagu põhikohtuasja hagejagi, tegutseb Products 4U kogu maailmas ja turustab oma tooteid ka Austrias.
- 12 Alates 1. detsembrist 2008 on Products 4U-le interneti otsinguteenuse pakkuja Google välja töötatud reklaamisüsteemis („AdWord”) registreeritud märksõna „Wintersteiger”. Nimetatud registreeringu tulemusel, mis on piiratud Google’i Saksamaa tippdomeeni ehk veebisaidiga „google.de”, kuvatakse internetikasutajale, kes sisestab selle otsinguteenuse pakkuja otsingumootoris märksõna „Wintersteiger”, esimese otsingutulemusena link Wintersteigeri veebisaidile. Sama otsingusõna sisestamisel ilmub ekraani paremasse serva rubriigi „Anzeige” (kuulutused) alla siiski ka Products 4U reklaam. Reklaami tekst on allajoonitud ja sinist värvi ning kannab pealkirja „Skiwerkstattzubehör” (suusatöökajale mõeldud tarvikud). Tekst sisaldab kahel real selliseid sõnu nagu „Ski und Snowboardmaschinen” (suusa- ja lumelauahooldusmasinad) ning „Wartung und Reparatur” (hooldus ja remont). Reklaami viimasel real on roheliste tähtedega märgitud Products 4U internetiaadress. Pealkirjale „Skiwerkstattzubehör” (suusatöökajale mõeldud tarvikud) klõpsates suunatakse kasutaja pakkumisele „Wintersteiger-Zubehör” (Wintersteigeri tarvikud), mis asub Products 4U veebilehel. Veebisaidil „Google.de” kuvatavas reklaamis ei ole märgitud, et Wintersteigeri ja Products 4U vahel puudub igasugune majanduslik seos. Viimane ei ole pealegi paigutanud Google’i Austria tippdomeeni ehk veebisaidile „google.at” reklaami, mis on seotud otsingusõnaga „Wintersteiger”.

- 13 Wintersteiger väitis, et Products 4U rikub veebisaidile „google.de” paigutatud reklaamiga talle kuuluvat Austria kaubamärki ning esitas Austria kohtule kasutamise lõpetamise hagi. Asjaolu, et selle taotluse üle otsustamine allub Austria kohtutele, põhjendas Wintersteiger määruse nr 44/2001 artikli 5 punktiga 3. Ta väitis, et veebisaidile „google.de” pääseb ligi ka Austriast ning et otsinguteenust osutatakse saksa keeles.
- 14 Products 4U vaidles Austria kohtute rahvusvahelisele kohtualluvusele vastu ning teise võimalusena vaidlustas kaubamärgi Wintersteiger rikkumise. Products 4U sõnul on veebisait „google.de” mõeldud üksnes Saksa kasutajatele, mistõttu vaidlusalune reklaam on suunatud vaid Saksa kasutajatele.
- 15 Esimese astme kohus leidis, et kuigi veebisaidile „google.de” pääseb interneti teel Austrias ligi, siis olukorras, kus Google pakub oma teenuseid riikide tippdomeenide nimede all tegutsevate veebisaitide vahendusel, on veebisait „google.de” suunatud üksnes Saksamaale ning seetõttu ei allu Wintersteigeri nõude üle otsustamine Austria kohtutele. Seevastu apellatsioonikohus kinnitas oma rahvusvahelist kohtualluvust, kuid leidis, et ükski asjaomane õigus ei kuulu Wintersteigerile ning jättis taotluse seetõttu rahuldamata.
- 16 Oberster Gerichtshofil on kassatsioonkaebuse arutamisel tekkinud küsimus, mis tingimustel kuulub olukorras, kus Austria kaubamärki Wintersteiger kasutatakse siseriikliku tippdomeeni „.de” nime all tegutseval veebisaidil esitatud reklaamis, Austria kaubamärgi kasutamise lõpetamise hagi üle otsustamine määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 alusel Austria kohtute alluvusse. Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas juhul, kui muus liikmesriigis asuv isik on väidetavalt rikkunud kohtu asukohariigis kaubamärki sellega, et kasutab kõnealuse kaubamärgiga identset märksõna (AdWord) interneti otsingumootoris, mis pakub oma teenuseid eri riikide tippdomeenide kaudu, tuleb [määruse nr 44/2001] artikli 5 punkti 3 sõnastust „paiga [...], kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda” tõlgendada nii, et:

- a) vaidluse lahendamine allub vastavale kohtule ainult siis, kui kõnealust märksõna kasutatakse sellel interneti otsingumootori veebisaidil, millel on kohtu asukohariigi tippdomeen;
- b) vaidluse lahendamine allub vastavale kohtule ainult seetõttu, et see interneti otsingumootori veebisait, kus kõnealust märksõna kasutatakse, on kohtu asukohariigis ligipääsetav;
- c) kohtualluvus sõltub sellest, kas lisaks veebisaidi ligipääsetavusele on täidetud lisatingimused?

2. Kui vastus [esimese küsimuse punktile c] on jaatav, siis:

milliste kriteeriumide alusel tuleb kindlaks määrata, kas kohtu asukohariigis registreeritud kaubamärgi kasutamise korral märksõnana interneti otsingumootori veebisaidil, mille riigi tippdomeen erineb kohtu asukohariigi tippdomeenist, põhineb kohtualluvus [määruse nr 44/2001] artikli 5 punktil 3?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 17 Eelotsuse küsimustega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, milliste kriteeriumide alusel tuleb määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 alusel teha kindlaks, kas kohtule allub niisuguse vaidluse lahendamine, mis puudutab liikmesriigis registreeritud kaubamärgi väidetavat rikkumist seeläbi, et reklaamija kasutab asjaomase kaubamärgiga identset märksõna muu tippdomeeni, kui kaubamärgi registreerinud liikmesriigi tippdomeen kaudu tegutseva interneti otsingumootori veebisaidil.

- 18 Selles osas tuleb kõigepealt meenutada, et määruse artikli 5 punktis 3 ette nähtud kohtualluvus erandjuhtudel, mis on erand kostja alalise elukoha järgse kohtu kohtualluvuse põhimõttest, põhineb iseäranis tihedal seosel menetluse ning kahjustava sündmuse toimumise koha kohtute vahel, mis õigustab neile kohtutele pädevuse andmist korra kohasele õigusemõistmisele kaasaitamise ja menetluse otstarbeka korraldamise kaalutlustel (25. oktoobri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-509/09 ja C-161/10: eDate Advertising jt, EKL 2011, lk I-10269, punkt 40).
- 19 Tuleb ka meenutada, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 3 kasutatud väljendis „paik, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda” on peetud silmas nii kahju tekkimise kui ka kahju põhjustanud sündmuse paika, millest tulenevalt kostjat võib hageja valikul kaevata kas ühe või teise asjaomase paiga kohtusse (eespool viidatud kohtuotsus eDate Advertising jt, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Mõlemal paigal võib kohtualluvuse kindlakstegemise seisukohalt olla kohtuasjaga märkimisväärne seos, sest kumbki võib asjaoludest olenevalt anda eriti kasuliku viitepunkti nii tõendamise kui ka menetluse korraldamise seisukohast (eespool viidatud kohtuotsus eDate Advertising jt, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

Kahju tekkimise paik

- 21 Mis puutub kahju tekkimise paika, siis on Euroopa Kohus juba täpsustanud, et see on koht, kus saabus lepinguvälist vastutust kaasa tuua võiva teo tagajärg (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-189/08: Zuid-Chemie, EKL 2009, lk I-6917, punkt 26).
- 22 Interneti valdkonnas on Euroopa Kohus samuti täpsustanud, et kui isikuõigusi on väidetavalt rikutud, võib isik, kes leiab, et tema õigusi on veebisaidil avaldatud teabesisuga rikutud, pöörduda kahju hüvitamise nõudega kogu asjaomase kahju osas selle riigi kohtute poole, kus on tema huvide kese (eespool viidatud kohtuotsus eDate Advertising jt, punkt 52).
- 23 Nagu Euroopa Kohus sel puhul märkis, on kahjustatud isiku huvide keskme kriteerium kooskõlas kohtualluvuse etteaimatavuse eesmärgiga, võimaldades hagejal raskusteta kindlaks teha kohtu, kuhu ta võib pöörduda, ja kostjal mõistlikult ette näha, millisesse kohtusse teda võib kaevata (eespool viidatud kohtuotsus eDate Advertising jt, punkt 50).
- 24 Nagu kohtujurist ettepaneku punktis 20 rõhutas, ei ole asjaomane isikuõiguste rikkumise spetsiifilises kontekstis antud hinnang kohaldatav kohtualluvuse kindlakstegemiseks ka selliste intellektuaalomandi õiguste rikkumise valdkonnas, millele on osutatud põhikohtuasjas.
- 25 Vastupidi olukorrale, kus isik leiab, et on rikutud tema isikuõigusi, mis on kaitstud kõigis liikmesriikides, piirdub siseriikliku kaubamärgi registreerimisega antud kaitse põhimõtteliselt vastava liikmesriigi territooriumiga, mistõttu omanik ei saa sellele kaitsele üldjuhul väljaspool seda territooriumi tugineda.
- 26 See, kas siseriikliku kaubamärgiga identse tähise reklaami eesmärgil kasutamine üksnes sellise riigi tippdomeeni kaudu tegutseval veebisaidil, mis erineb asjaomase kaubamärgi registreerinud liikmesriigist, rikub tegelikult kaubamärki, selgub hagi sisulisel läbivaatamisel, mille pädev kohus viib läbi kohaldatava materiaaõiguse põhjal.
- 27 Mis puudutab küsimust, kas kohtu alluvuses on siseriikliku kaubamärgi väidetava rikkumisega seotud vaidlus niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, siis tuleb märkida, et nii etteaimatavuse kui ka korra kohase õigusemõistmise eesmärk toetavad kohtualluvuse omistamist kahju tekkimise paiga järgi selle liikmesriigi kohtutele, kus asjaomane õigus on kaitstud.

28 Arvestades 23. märtsi 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-236/08-C-238/08: Google France ja Google, EKL 2010, lk I-2417, ning 12. juuli 2011. aasta otsuses kohtuasjas C-324/09: L'Oréal jt, EKL 2011, lk I-6011, direktiivile 2008/95 antud tõlgendust, on asjaomase kaubamärgi registreerinud liikmesriigi kohtutel kõige paremad võimalused hindamaks, kas niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on kaitstavat siseriiklikku kaubamärki tegelikult rikutud. Neil kohtutel on voli otsustada ühelt poolt kaitstavate õiguste omajale nende rikkumisega väidetavalt tekitatud kogu kahju hüvitamise nõude üle ja teiselt poolt nende õiguste rikkumise lõpetamise nõude üle.

29 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et vaidluse, mis puudutab liikmesriigis registreeritud kaubamärgi rikkumist seeläbi, et reklaamija kasutab selle kaubamärgiga identset märksõna muu liikmesriigi tippdomeeni kaudu tegutseva otsingumootori veebisaidil, võib lahendamiseks esitada selle liikmesriigi kohtutele, kus kaubamärk on registreeritud.

Kahju põhjustanud sündmuse paik

30 Mis puudutab teiseks paika, kus kaubamärki väidetavalt rikuti seeläbi, et muu liikmesriigi tippdomeeni kaudu tegutsevas otsingumootoris kasutati kaubamärgiga identset märksõna, siis tuleb tõdeda, et siseriikliku kaubamärgi kaitse territoriaalse piiritlemise tõttu ei välistata kaubamärgi registreerinud liikmesriigist erineva riigi kohtute rahvusvahelist kohtualluvust.

31 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb määruse nr 44/2001 sätteid tõlgendada autonoomselt, võttes arvesse määruse süsteemi ja eesmärgi (eespool viidatud kohtuotsus eDate Advertising jt, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika), milleks on muu seas kohtualluvuse omistamise etteaimatavuse ning korra kohasele õigusemõistmisele kaasaaitamise ja menetluse otstarbeka korraldamise eesmärk.

32 On selge, et väidetava kahju põhjustanud sündmuse paigal on kohtualluvusega märkimisväärne seos, kuna see võib anda eriti kasuliku viitepunkti nii tõendite kogumise kui ka menetluse korraldamise seisukohast.

33 Niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, seisneb kahju põhjustanud sündmuse paiga antava viitepunkti kasulikkus eelkõige selles, et nimetatud paiga kohtul on lihtne korraldada selle sündmusega seotud tõendite kogumist.

34 Olukorras, kus väidetakse, et liikmesriigis registreeritud kaubamärki rikutakse seeläbi, et otsingumootori veebisaidil kuvatakse reklaami selle kaubamärgiga identse märksõna kasutamise abil, tuleb käsitada kahju põhjustava sündmusena mitte reklaami kui sellise kuvamist, vaid oma kaubandusliku teadaande edastamiseks loodud reklaami kuvamise tehnilise protsessi reklaamijapoolset käivitamist eelnevalt kindlaks määratud parameetrite alusel.

35 Nagu Euroopa Kohus on kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamist reguleeriva direktiivi tõlgendamisel märkinud, kasutab oma kaubandustegevuse käigus kaubamärgiga identset märksõna selle välja valinud reklaamija, mitte otsinguteenuse pakkuja (eespool viidatud kohtuotsus Google France ja Google, punktid 52 ja 58). Kaubamärgiõiguse võimaliku rikkumise põhjustab seega reklaamija tegevus, kes kasutab otsingumootoriteenust oma kaubandusliku teadaande edastamiseks.

36 Tõesti, reklaamija käivitab reklaami kuvamise tehnilise protsessi lõpuks reklaamija kasutatava otsingumootori haldajale kuuluvas serveris. Kohtualluvuse omistamise etteaimatavuse eesmärki arvestades ei saaks serveri asukohta selle kindlaksmääramisel valitseva ebakindluse tõttu lugeda kahju põhjustanud sündmuse asukohaks määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 kohaldamise tähenduses.

37 Kui aga on tegemist nii hageja kui kostja seisukohalt kindla ja kindlaks tehtava kohaga, mis oma olemuselt seetõttu lihtsustab tõendite kogumist ja menetluse korraldamist, siis tuleb leida, et reklaamija asukoht on seal, kus otsustatakse reklaamimisprotsessi käivitamine.

- 38 Eespool toodust tuleneb, et vaidluse, mis puudutab liikmesriigis registreeritud kaubamärgi rikkumist seeläbi, et reklaamija kasutab selle kaubamärgiga identset märksõna muu liikmesriigi tippdomeeni all tegutseva otsingumootori veebisaidil, võib lahendamiseks esitada ka reklaamija asukohaliikmesriigi kohtutele.
- 39 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tõlgendada nii, et vaidluse, mis puudutab liikmesriigis registreeritud kaubamärgi rikkumist seeläbi, et reklaamija kasutab selle kaubamärgiga identset märksõna muu liikmesriigi tippdomeeni all tegutseva otsingumootori veebisaidil, võib lahendamiseks esitada kas selle liikmesriigi kohtutele, kus kaubamärk on registreeritud, või reklaamija asukohaliikmesriigi kohtutele.

Kohtukulud

- 40 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 5 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et vaidluse, mis puudutab liikmesriigis registreeritud kaubamärgi rikkumist seeläbi, et reklaamija kasutab selle kaubamärgiga identset märksõna muu liikmesriigi tippdomeeni all tegutseva otsingumootori veebisaidil, võib lahendamiseks esitada kas selle liikmesriigi kohtutele, kus kaubamärk on registreeritud, või reklaamija asukohaliikmesriigi kohtutele.

Allkirjad